

NATIONALE ARBEIDSRAAD

**CENTRALE RAAD VOOR HET
BEDRIJFSLEVEN**

ADVIES Nr. 1.755

CRB 2010-1785 DEF
CCR 10

Gemeenschappelijke Raadszitting van dinsdag 21 december 2010

**Advies over het verslag 2008-2009 van het Steunpunt tot bestrijding van
armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting**

2.474

Advies over het verslag 2008-2009 van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Inbehandelingneming

In uitvoering van artikel 4, § 2 van het op 5 mei 1998 gesloten Samenwerkingsakkoord tussen de federale staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de bestendinging van het armoedebeleid heeft de heer Philippe COURARD, Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding, bij brief van 30 september 2010 het advies van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over het tweejaarlijks verslag van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting dat betrekking heeft op de periode 2008-2009.

Op verslag van de gemengde commissie Armoedebestrijding, die met het onderzoek van dit dossier werd belast, hebben de Raden op 21 december 2010 het volgende advies uitgebracht.

Advies

1 Studieoriëntering: herwaardering van competenties of versterking van ongelijkheden? (Hoofdstuk 2)

1. De Raden constateren dat dit hoofdstuk van het verslag armoedebestrijding 2008-2009 wijst op het belang van het onderwijs als fundamentele hefboom in de strijd tegen de armoede en de nadruk legt op de cruciale rol die de school speelt om ervoor te zorgen dat iedereen over dezelfde troeven beschikt om zichzelf te ontwikkelen en aan zijn toekomst te werken.

1.1 Aanbevelingen (punt 3)

2. De Raden wijzen erop dat dit hoofdstuk van het verslag met name aanbeveelt het basisonderwijs te versterken om accumulatie van leerachterstand en bijgevolg een niet-adequate oriëntering te voorkomen (punt 3.1) en het technisch onderwijs te herwaarderen (punt 3.4).
3. Ze herinneren eraan dat de sociale partners in het kader van hun werkzaamheden veel aandacht hebben besteed en nog steeds besteden aan opleiding, zowel de initiële als de voortgezette, en de inschakeling van recente schoolverlaters op de arbeidsmarkt.

Initiële en voortgezette opleiding

4. De Raden hebben er tijdens hun activiteiten op gewezen dat de initiële opleiding en de kwalificaties een erg belangrijke rol spelen in de situatie van de jongeren op de arbeidsmarkt en dat een gebrek aan relevante kwalificaties een hoger risico op werkloosheid in het leven roept.
5. In het kader van het gezamenlijke advies (nr. 1.691, CRB 2009-845 CCR 10) van 20 mei 2009 over het systeem van voortgezette opleiding in het kader van een alomvattende strategie hebben de Raden erop gewezen dat het verband tussen de sociaaleconomische context van de leerlingen en hun resultaten in Europa het sterkst is in België en dat het onderwijs de ongelijkheden eerder lijkt te beklemtonen dan te beperken.
6. De Raden hebben het dan ook essentieel geacht dat de grootste tekortkomingen van het Belgische onderwijssysteem zouden worden verholpen.
7. In die optiek bevelen de Raden in dat advies aan dat de inspanningen om de kwaliteit van het technisch en beroepsonderwijs te verbeteren, worden voortgezet opdat de tekortkomingen in het onderwijs niet worden verlegd naar de sfeer van de voortgezette opleiding.
8. In het kader van hun werkzaamheden hebben de Raden ook aanbevolen dat het alternerend onderwijs wordt geherwaardeerd door de statuten van de leerlingen te vereenvoudigen en te verbeteren, en dat alles in het werk wordt gesteld om de sectoren ertoe aan te sporen hun inspanningen om het aantal beschikbare stageplaatsen in ondernemingen te verhogen en de kwaliteit ervan te waarborgen, voort te zetten. De Raden hebben immers ook gewezen op het belang van de samenwerking die is opgezet door de sectoren zowel met het alternerend onderwijs als met het initiële onderwijs: door die koppeling tussen opleiding en arbeidsmarkt kunnen ondernemingen rekenen op gekwalificeerde werknemers met gepaste competenties.
9. Naast het initiële onderwijs, dat onder de bevoegdheid van de overheden valt, hebben de sectoren in samenwerking met de overheden voorzien in acties voor een voortgezette opleiding.
10. In het voornoemde gezamenlijke advies (nr. 1.691, CRB 2009-845 CCR 10) onderstrepen de Raden dat de rol van de voortgezette opleiding er niet in bestaat een oplossing te bieden voor de tekortkomingen van het initiële onderwijs, noch voor de zwakke punten van het beleid met betrekking tot de overgang van het onderwijs naar de arbeidsmarkt. De voortgezette opleiding past immers in het kader van de vervolmaking en veiligstelling van het beroepstraject.
11. In dat advies constateren de Raden dat de participatie aan de voortgezette opleiding sterk afhangt van het opleidingsniveau van de werknemers. De werknemers hebben meer kans een opleiding te volgen, naarmate ze hoger geschoold zijn. De Raden pleiten er dan ook voor dat de actoren, zowel privé- als overheidsactoren, een bijzondere aandacht besteden aan de risicogroepen wat de toegang tot opleiding betreft. Ze dringen erop aan dat rekening wordt gehouden met de moeilijkheden van een aantal groepen om toegang te hebben tot de voortgezette opleiding. Het gaat onder meer om de jongeren van wie de opleiding of het kwalificatieniveau bij een werkgever moeilijk te gelde kan worden gemaakt.

Inschakeling van jongeren op de arbeidsmarkt

12. De Raden wijzen in het voornoemde gezamenlijke advies nr. 1.691 (CRB 2009-845 CCR 10) op de noodzaak van een beleid met betrekking tot de overgang van het onderwijs naar de arbeidsmarkt. Naast de versterking van de initiële opleiding moeten maatregelen worden genomen om de inschakeling van jongeren op de arbeidsmarkt te bevorderen, des te meer voor de kwetsbaarste jonge werkzoekenden, zoals ongeschoolde of laaggeschoolde jongeren, jongeren van buitenlandse afkomst en jongeren met een handicap.
13. De Raden herinneren eraan dat de Europese sociale partners op 25 maart 2010 een kaderakkoord over de inclusieve arbeidsmarkten hebben gesloten. In de Nationale Arbeidsraad zullen eerstdaags de werkzaamheden voor de uitvoering van dat kaderakkoord worden aangevat. Die werkzaamheden zouden moeten toelaten tegemoet te komen aan de problemen die in het licht zijn gesteld in het gezamenlijke advies (nr. 1.702, CRB 2009-1330 DEF CCR 10) van 7 oktober 2009 over de maatregelen ter bevordering van de inschakeling van recente schoolverlaters op de arbeidsmarkt, met name wat betreft de werkgelegenheidsgraad, de ontwikkeling van vaardigheden en de discriminatie (cf. grafiek 8, p. 14 van dat gezamenlijke advies).
14. De sociale partners hebben in ruime mate deelgenomen aan de uitwerking van die maatregelen, en doen dat nog steeds.
15. De Raden herinneren eraan dat op verzoek van de sociale partners in het generatiepact ook maatregelen werden opgenomen ter bevordering van de tewerkstelling van jongeren, die toelaten de jeugdwerkloosheid te bestrijden. De volgende maatregelen werden genomen ter bevordering van de tewerkstelling van jongeren: start- en stagebonus, fiscale maatregelen stageplaatsen, verdubbelen van de federale startbanen, individuele beroepsopleiding voor pas afgestudeerde jongeren, maatregelen jongere zelfstandigen, toekennen van pensioenrechten aan jongeren die alternerend leren en werken, invoering van een nieuwe doelgroepvermindering voor jonge werknemers. Andere maatregelen hebben tot doel de strijd tegen de jeugdwerkloosheid te versterken: versterking van het startbanenplan, versterking van de lastenverlaging voor laaggeschoolde jongeren, versterking van de wachtuitkering voor laaggeschoolde jongeren, actieplan inzake de verdubbeling van de publieke startbanen, versterking van de tewerkstelling van jonge werknemers in de non-profitsector, versterking van de maatregel "individuele beroepsopleiding" voor pas afgestudeerden.
16. De Raden wijzen bovendien op hun verplichting om, krachtens de wet van 24 december 1999 ter bevordering van de werkgelegenheid, jaarlijks gezamenlijk een globale evaluatie te verrichten van de toepassing van hoofdstuk VIII "Startbaanovereenkomst" van diezelfde wet. De jongste versie van die evaluatie is opgenomen in een rapport van 9 juli 2008 (NAR, rapport nr. 74 en CRB, 2008-860 DEF CCR 10).

17. De Raden merken verder op dat algemeen wordt aangenomen dat de geografische verspreiding van de werkaanbiedingen de noodzaak met zich meebrengt om de mobiliteit van de werkzoekenden te stimuleren, met name voor de jongeren die blijkbaar minder mobiel zijn. De Raden herinneren dan ook aan het gezamenlijke advies (nr. 1.641, CRB 2008-861 CCR 10) dat ze op 9 juli 2008 hebben uitgebracht over de geografische en intergewestelijke mobiliteit van werkzoekenden, waarin zij een aantal aanbevelingen hebben geformuleerd die het mogelijk zouden moeten maken de belemmeringen voor de geografische en intergewestelijke mobiliteit van de werkzoekenden te verhelpen. In dat advies stemmen ze bovendien in met de in het beheerscomité van de RVA goedgekeurde maatregelen over de kinderopvangtoeslag en de individuele beroepsopleiding in de onderneming voor werknemers die de voertaal op het werk niet machtig zijn. De Raden hebben ook een aantal alternatieve voorstellen geformuleerd over het voorstel van het beheerscomité van de RVA inzake een mobiliteitsvergoeding.
18. Naast al die maatregelen hebben de Raden, in het kader van het gezamenlijke advies (nr. 1.702, CRB 2009-1330 DEF CCR 10) van 7 oktober 2009 over de maatregelen ter bevordering van de inschakeling van recente schoolverlaters op de arbeidsmarkt, nog twee bijkomende voorstellen gedaan betreffende de activering van de werkloosheidsuitkeringen en het alternerend leren en werken. Met betrekking tot de activering van de werkloosheidsuitkeringen hebben de Raden verwezen naar advies nr. 1.705¹ van de Nationale Arbeidsraad van 7 oktober 2009, waarin hij een voorstel doet voor een vereenvoudiging van de banenplannen, waarbij een aantal doelgroepverminderingen worden afgeschaft en de budgetten die hierdoor vrijkomen worden ingezet voor een versterking van enerzijds de structurele bijdragevermindering en anderzijds de activering van de werkloosheidsuitkeringen voor laaggeschoolde jongeren onder de 26 jaar die geen diploma of getuigschrift van het hoger secundair onderwijs bezitten. Wat het alternerend leren en werken betreft, hebben de Raden zich voorgenomen een federaal draagvlak vast te stellen voor het geheel van de stelsels van alternerend leren, wat betreft het socialezekerheidsstatuut en een aantal arbeidsrechtelijke aspecten. De desbetreffende werkzaamheden zijn aan de gang.

2 De criteria van passende dienstbetrekking: een bescherming tegen preciaire arbeid? (Hoofdstuk 3)

2.1 Waardig werk volgens de IAO (Punt 1.2)

19. De Raden constateren dat de IAO het begrip "waardig werk" als volgt omschrijft: "iets waar elke werkzoekende naar streeft: de mogelijkheid om een productieve activiteit te beoefenen die naar behoren wordt bezoldigd, in een veilige werkomgeving en met een sociale bescherming voor het gezin. Waardig werk biedt mensen de mogelijkheid zich te ontwikkelen en een plaats te veroveren in de maatschappij. De werknemer moet in staat zijn, zijn bezorgdheid over bepaalde zaken uit te spreken en zich aan te sluiten bij een vakbond. Hij moet betrokken worden bij beslissingen die zijn situatie beïnvloeden. Waardig werk veronderstelt gelijke kansen en gelijkheid tussen mannen en vrouwen."

¹ Advies nr. 1.705 over de structurele en zichtbare vereenvoudiging van de banenplannen, de bijdrage-verminderingen en de activering van de werkloosheidsuitkeringen.

20. Over het vraagstuk van waardig werk heeft de Nationale Arbeidsraad advies nr. 1.700 van 14 juli 2009 over het huispersoneel uitgebracht, waarin hij veel belang hecht aan de demarche van de IAO om de goedkeuring te bevorderen van internationale normen (een overeenkomst en een aanbeveling) die tot doel hebben de lidstaten aan te moedigen om een nationaal beleid vast te stellen dat het huispersoneel waardig werk en waardige levensomstandigheden waarborgt.

21. De Raden wijzen ook op het belang van behoorlijk betaald werk in de strijd tegen armoede. Het verslag armoedebestrijding 2008-2009² bepaalt immers het volgende: "De huishoudens die beschikken over een behoorlijk en stabiel inkomen lopen veel minder kans om in een spiraal van bestaansonzekerheid terecht te komen die kan leiden tot extreme armoedesituaties. De hoogte en de stabiliteit van het inkomen worden in belangrijke mate bepaald door de positie die men inneemt op de arbeidsmarkt en het statuut van sociale bescherming waarover men beschikt."

22. Ze herinneren in dat opzicht aan de recentere werkzaamheden in de Nationale Arbeidsraad.

23. Zo hebben de in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigde organisaties op 10 oktober 2008 de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 43 undecies gesloten, die op 1 oktober 2008³ het gewaarborgd gemiddeld minimummaandinkomen op de leeftijd van 21 jaar verhoogt met 25 euro. Tegelijkertijd met die collectieve arbeidsovereenkomst heeft de Raad advies nr. 1.653 uitgebracht, waarin de regering wordt verzocht de gevolgen van de verhoging op 1 oktober 2008 van het gewaarborgd gemiddeld minimummaandinkomen zowel op de vermindering van de werkgeversbijdragen als op de werkbonus voor de werknemers te compenseren.

24. De Raad heeft bovendien op 20 februari 2009 de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 99 gesloten, die tot doel heeft werknemers met een handicap lonen te waarborgen die, in de zin van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers, gelijkwaardig zijn met de lonen die zijn vastgesteld door op centraal, sector- of ondernemingsniveau gesloten collectieve arbeidsovereenkomsten en/of door het gebruik, die of dat van toepassing zijn of is op de personeelscategorie waartoe de gehandicapte werknemer behoort.

² Deel 2, punt 3.1 van het verslag armoedebestrijding 2008-2009.

³ Een eerste verhoging met 25 euro werd gerealiseerd door de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 43 nonies van 30 maart 2007.

Advies nr. 1.755

2.2 Aanbevelingen (Punt 4)

2.2.1 Garanderen van minimumuitkeringen en lage lonen die een menswaardig leven toelaten (punt 4.1.4)

25. De Raden constateren dat het verslag armoedebestrijding 2008-2009 het volgende bepaalt: "De hoogte van de sociale bijstandsuitkeringen en van de meeste sociale minima in de sociale zekerheid blijft ontoereikend om een waardig leven te leiden [...] Daarnaast is het wenselijk om alle sociale uitkeringen welvaartsvast te maken op een volledig structurele, automatische wijze. [...] In afwezigheid van een dergelijk mechanisme, dreigt de inflatie aan aanvullende, voorwaardelijke steunmaatregelen nog toe te nemen. En zo'n maatregelen bevorderen de inkomenszekerheid niet, maar vormen eerder financiële werkloosheidsvallen op zichzelf. De verhoging van de sociale uitkeringen dient vervolgens gekoppeld te worden aan een verdere verhoging van de lage lonen."
26. De Raden herinneren eraan dat de artikelen 72 en 73 van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact, voor het werknemersstelsel voorzien in een structureel mechanisme dat de inkomensvervangende socialezekerheidsuitkeringen koppelt aan de ontwikkeling van de welvaart.
27. Overeenkomstig dit mechanisme moet de regering om de twee jaar een algemene beslissing nemen over de verdeling van de toegekende financiële enveloppe voor welvaartsaanpassing van alle of sommige inkomensvervangende uitkeringen, die de volgende twee jaar zal worden toegepast.
28. Die beslissing dient te worden voorafgegaan door een gezamenlijk advies van de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad het Bedrijfsleven over de verdeling en de omvang van de financiële middelen bepaald overeenkomstig de genoemde wet en bestemd voor het structureel mechanisme voor aanpassing aan de welvaart.
29. De Raden wijzen erop dat dit gezamenlijke advies een aantal elementen in aanmerking moet nemen, namelijk:
 - de ontwikkeling van de werkgelegenheidsgraad;
 - de noodzaak van een duurzaam financieel evenwicht in de sociale zekerheid van de werknemers en de demografische ontwikkeling, met name het fenomeen van de vergrijzing;
 - de economische groei;
 - de verhouding tussen het aantal uitkeringsgerechtigden en het aantal actieve personen, om geen nieuwe werkloosheidsvallen te creëren of de bestaande vallen te vergroten.

30. Over de verdeling en de omvang van de financiële middelen bestemd voor welvaartsaanpassing hebben de Raden zich een eerste keer voor de periode 2007-2008 uitgesproken in het gezamenlijke advies (nr. 1.566, CRB 2006-1022 DEF CCR 10) van 21 september 2006. Van die voorstellen werd op 27 februari 2008 een tussentijdse evaluatie gemaakt in rapport nr. 71 (CRB 2008-270 DEF CCR 10), waarin wordt vastgesteld dat grotendeels uitvoering is gegeven aan het voornoemde advies.
31. Na die evaluatie hebben de Raden zich uit eigen beweging gebogen over de omvang en de verdeling van de financiële middelen bestemd voor welvaartsaanpassing voor de periode 2009-2010 (cf. gezamenlijk advies nr. 1.673, CRB 2009-253 DEF CCR 10 van 11 februari 2009). Er zijn thans werkzaamheden aan de gang voor de periode 2011-2012. De Raden wijzen erop dat ze zich in het kader van die werkzaamheden hebben beraden over de ontwikkeling van de vervangingsratio en over de werkloosheidsvallen.
32. In het kader van het gezamenlijke advies (nr. 1.672, CRB 2009-252 DEF CCR 10) van 11 februari 2009 hebben de Raden zich bovendien uitgesproken over de verdeling en de omvang van de financiële middelen voor een aanpassing van de socialebijstandsuitkeringen aan de welvaart, krachtens artikel 73 bis van de wet van 23 december 2005. In dat advies pleiten ze ervoor dat het geheel van de socialebijstandsuitkeringen met 2 % wordt verhoogd op 1 september 2009, en wijzen ze voorts op andere aanpassingen die met het oog op een betere samenhang met het socia-lezekerheidsstelsel aangebracht moeten worden. Om voldoende spanning tussen het minimumpensioen van de zelfstandigen en de inkomensgarantie voor ouderen te waarborgen, stellen de Raden in dat advies bijvoorbeeld voor dat de inkomensgarantie voor ouderen niet met 2 % wordt opgetrokken maar met 0,8 % wordt verhoogd op 1 september 2009.

3 Naar een effectief recht op energie (Hoofdstuk 4.1)

3.1 De consument in een geliberaliseerde energiemarkt (punt 2)

3.1.1 Evaluatie van de gas- en elektriciteitsmarkten (punt 2.4.)

33. Met betrekking tot hetgeen vermeld wordt in punt 2.4. van Hoofdstuk 4.1 van het Verslag Armoedebestrijding 2008-2009, nl. dat “de liberalisering van de gas- en elektriciteitsmarkten heeft geleid tot een aantal problemen, die niet langer als ‘kinderziekten’ kunnen bestempeld worden”, herinneren de Raden eraan dat de CRB in zijn advies van 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) erop gewezen had dat “de ervaring in Vlaanderen sinds 2003 heeft aangetoond dat deze liberalisering zich snel heeft voltrokken en dat de concrete uitvoeringsmodaliteiten een aantal problemen hebben veroorzaakt en nog veroorzaken voor de verschillende betrokken partijen, waardoor aanvullende maatregelen vereist zijn. Deze problemen hadden betrekking op alle afnemerscategorieën,” aldus de CRB, “maar hebben, zoals blijkt uit de voorliggende studie, vooral de minder gegoeden getroffen.” De CRB onderstreepte in het advies evenwel “dat de lessen die kunnen worden getrokken uit drie jaar liberalisering van de gas- en elektriciteitsmarkten in het noorden van het land in principe te baat kunnen worden genomen om vrij snel en efficiënt komaf te maken met de problemen die diezelfde liberalisering op dit moment doet rijzen in de twee andere gewesten, wat o.m. een goede zaak zou zijn voor de meest kwetsbare gezinnen.”

34. Nog steeds in verband met punt 2.4. van Hoofdstuk 4.1 van het Verslag Armoedebestrijding 2008-2009 herinneren de Raden eraan dat de CRB in het bovengenoemde advies van 2007 ook de aandacht had gevestigd op het feit dat “België een pioniersrol inzake sociale energiemaatregelen vervult” en dat de Raad opmerkte dat “zowel de federale als de gewestelijke autoriteiten een zeer actieve rol ter zake spelen⁴. Hij herinnert eraan”, zo ging de CRB verder, “dat de gewesten al tal van initiatieven ter zake hebben genomen en merkt op dat aan deze initiatieven heel wat financiële implicaties verbonden zijn, zowel voor de consumenten als voor de ondernemingen.”

3.1.2. Andere energiebronnen (punt 2.5.)

35. De Raden onderschrijven de in punt 2.5. van hoofdstuk 4.1. vermelde diagnose volgens welke heel wat gezinnen in armoede of bestaansonzekerheid gebruik maken van andere energiebronnen dan elektriciteit en aardgas om te koken of zich te verwarmen (huisbrandolie, propaan- en butaangas, lamppetroleum, steenkool, ...).
36. Aangaande dit punt brengen ze in herinnering dat de CRB in zijn advies dd. 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) deed opmerken dat vaste brandstoffen (hout, steenkool) volgens de genoemde studie meer worden gebruikt door personen met een laag inkomen (steenkool : 2 tot 3% van hun budget, tegenover 1% gemiddeld in het hele land).

3.2 Tarieven en installatie (punt 3)

37. Volgens de Raden wordt in punt 3.2. van hoofdstuk 4.1. van het armoedeverslag 2008-2009 terecht gezegd dat de lage inkomensgroepen vaak woningen betrekken die de slechtste energieprestatie hebben en dat de slechte woonomstandigheden en het gebrek aan een budget voor energiezuinige toestellen vaak zorgen voor een groot energieverbruik en dus hoge energiefacturen.
38. Wat dit punt betreft herinneren ze eraan dat de CRB in zijn advies dd. 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) aanstipte dat de gezinnen met de laagste inkomens een groter deel van hun budget besteden aan verwarming, verlichting en water (6,4%) dan de gezinnen met een gemiddeld inkomen (4,9%).

⁴ Voorbeelden: overschakeling van 2 op 6 ampère – zelfs 10 ampère in het Vlaamse gewest – voor de minimumlevering; budgetmeters; noodleveranciersregeling; verbod op het afsluiten van de stroomtoevoer tijdens de wintermaanden; vermogensbegrenzers; REG-actieplan voor de scholen, de welzijnssector en de sociale woningen; EPR (energieprestatie-regelgeving); maatregelen ter bescherming van de huurders van sociale woningen.

3.3 Problemen met betaling van energiefacturen (punt 4)

39. De Raden onderstrepen dat de CRB er in zijn advies dd. 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) de aandacht op vestigde dat de strijd tegen de problemen m.b.t. de energiefacturen volgens deze studie een onderdeel is van het algemenere probleem van de schuldenlast en van de armoede.
40. De Raden stellen vast dat, volgens het Verslag Armoedebestrijding 2008-2009, het begrip "klaarblijkelijke onwil" in de nieuwe wetgeving⁵ werd geschrapt als reden voor afsluiting en werd vervangen door acht mogelijke situaties. In dit verband herinneren de Raden eraan dat de CRB, van zijn kant, er in zijn advies van 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) op had aangedrongen dat dit begrip nauwkeuriger zou worden omschreven, omdat de OCMW's en de DNB's (distributienetbeheerders) dit begrip niet op een-vormige wijze interpreteren.

3.4 Duurzaam omgaan met energie (punt 5)

3.4.1 Informatie en begeleiding (punt 5.1.)

41. De Raden onderschrijven de in punt 5.1. van hoofdstuk 4.1. vermelde diagnose volgens welke mensen die in armoede of bestaansonzekerheid leven, geconfronteerd worden met heel wat drempels (financieel, administratief, technisch, praktisch, sociaal enz.) die hen ervan weerhouden bepaalde energiebesparende maatregelen te (kunnen) nemen.
42. Ze herinneren eraan dat de CRB in zijn advies dd. 21 december 2005 over energie-efficiëntie in de woningsector in België (doc. CRB 2005-1391 DEF) de aandacht vestigde op de financiële drempel door op te merken dat de armste gezinnen niet over de middelen beschikken om in de woning die ze betrekken energiebesparende investeringen uit te voeren.

3.4.2 De uitdaging van de voorfinanciering van energiebesparende maatregelen (punt 5.2.)

43. De Raden zijn het eens met wat in punt 5.2. van hoofdstuk 4.1. van het armoedeverslag 2008-2009 wordt gezegd, nl. dat de voorfinanciering bij de lage inkomensgroepen de belangrijkste hinderpaal blijft voor het verhogen van de energieprestatie van een woning.

⁵ Decreet van 25 mei 2007 tot wijziging van het decreet van 20 december 1996 tot regeling van het recht op minimumlevering van elektriciteit, gas en water, wat betreft elektriciteit en gas, van het decreet van 17 juli 2000 houdende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, wat betreft de openbaredienstverplichtingen, en van het decreet van 6 juli 2001 houdende de organisatie van de gasmarkt, wat betreft de openbaredienstverplichtingen, *Belgisch Staatsblad*, 10 juli 2007. Besluit van 13 maart 2009 van de Vlaamse Regering betreffende de sociale openbaredienstverplichtingen in de vrijgemaakte elektriciteits- en aardgasmarkt.

44. Ze brengen in herinnering dat de CRB in zijn advies dd. 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) de aandacht vestigde op de problematiek van de voorfinanciering door erop te wijzen dat een groot deel van de minst gegoeden de werken ter bevordering van een rationeler energiegebruik die hun door energieconsulenten werden aanbevolen, niet laten uitvoeren omdat ze niet over de nodige financiële middelen beschikken om de werken in kwestie uit te voeren.
45. De Raden bevestigen de in dit punt van het armoedeverslag 2008-2009 vermelde diagnose volgens welke heel wat personen niet kunnen genieten van belastingaftrek bij energiebesparende investeringen omdat ze geen of weinig belastingen betalen.
46. Ze brengen in herinnering dat de CRB in zijn advies dd. 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) aanbeveelde voor deze personen een belastingkrediet in te voeren op het gedeelte van de investering dat ze hebben gefinancierd.
47. Ze herinneren er eveneens aan dat de CRB in datzelfde advies deed opmerken dat uit de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) uitvoerden, blijkt dat het wenselijk is een compensatiemechanisme in te voeren, waardoor de gezinnen die weinig of niet worden belast steun kunnen krijgen ten bedrage van de belastingaftrek die geldt voor energie-efficiënte investeringen, aangezien deze belastingaftrek alleen ten goede komt aan de gezinnen die belastingen betalen en dus niet aan de minst gegoede gezinnen.

3.4.3. Dringende aandacht voor ondersteuningsmogelijkheden voor huurders (punt 5.3.)

48. De Raden zijn van oordeel dat in punt 5.3. van hoofdstuk 4.1. van het armoedeverslag 2008-2009 terecht wordt vermeld dat het in een huursituatie niet evident is dat de eigenaar energiebesparende investeringen doet, gezien het financieel profijt voor het lager energieverbruik ten voordele is van de bewoner van de woning.
49. Ze zijn het eens met wat in dit punt van het armoedeverslag 2008-2009 over het nieuwe systeem van energiecertificaten wordt gezegd, nl. dat dit systeem de woningen met een slechte energieprestatie aanduidt, maar dat dit slechts in het geval van een overaanbod aan woningen de huurprijzen van dergelijke woningen zal drukken.
50. De Raden doen opmerken dat de CRB er in zijn advies dd. 21 december 2005 over energie-efficiëntie in de woningsector in België (doc. CRB 2005-1391 DEF) op gewezen heeft dat noch de eigenaar, noch de huurder(s) van een verhuurde woning zich geroepen voelen om in die woning energiebesparende investeringen uit te voeren. De eigenaar van een verhuurde woning voelt zich niet geroepen om energiebesparende investeringen in die woning uit te voeren, aangezien de huurder zijn eigen energiefacturen betaalt en dus zelf voordeel zou halen van de gerealiseerde energiebesparingen. Ook al hebben ze maar tijdelijk baat bij een min of meer omvangrijke verlaging van hun energiefactuur, dan nog worden de energiebesparende investeringen die de huurders hiertoe hebben uitgevoerd normaal de eigendom van hun verhuurder wanneer ze na het einde van de huurovereenkomst de woning in kwestie verlaten.

3.5 Aanbevelingen (punt 6)

3.5.1 Voorzien van duidelijke en toegankelijke informatie en 6.10.1. Voorzien van voldoende informatie en begeleiding (punt 6.3.1.)

51. De Raden vinden het positief dat het belang van informatie en begeleiding in de punten 6.3.1. en 6.10.1 van hoofdstuk 4.1. van het armoedeverslag 2008-2009 wordt benadrukt.
52. Ze herinneren eraan dat de CRB net omwille van het belang van duidelijke en toegankelijke informatie in zijn advies dd. 21 december 2005 over energie-efficiëntie in de woningsector in België (doc. CRB 2005-1391 DEF) gepleit heeft voor het opzetten van gerichte voorlichtings- en bewustmakingscampagnes betreffende energiebesparingen in de woningsector die aangepast zijn aan de diverse doelgroepen, m.n. de huurders en de sociaal kwetsbare gezinnen.
53. Ze brengen eveneens in herinnering dat de CRB er in zijn advies dd. 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) op gewezen heeft dat de maatschappelijk werkers van de OCMW's een fundamentele informerende, bewustmakende en begeleidende rol te spelen hebben inzake energieverbruik van de gezinnen. Opdat zij deze begeleiding en bewustmaking m.b.t. de bestaande initiatieven optimaal kunnen vervullen, achtte de CRB het wenselijk : primo, hun een specifieke opleiding aan te bieden, waardoor ze kunnen zorgen voor een energiebegeleiding en een opvolging van efficiënte consumptiepatronen; secundo, ervoor te zorgen dat ze beschikken over verschillende contactpunten om informatie te verzamelen en door te geven die zo volledig mogelijk en zo goed mogelijk aangepast is aan hun doelgroep.

3.5.2 Voorzien in een effectief werkende ombudsdienst (punten 2.3. en 6.4.4.)

54. De Raden zijn het ermee eens dat een effectief werkende ombudsdienst op federaal niveau een prioriteit blijft.
55. Ze herinneren eraan dat de CRB in zijn advies dd. 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) zeer ingenomen was met de goedkeuring door het federale parlement van de wet tot oprichting van een dergelijke dienst. Ze vestigen er de aandacht op dat de CRB er in datzelfde advies op aangedrongen heeft dat deze dienst zo spoedig mogelijk operationeel zou worden.

3.5.3 Optimaliseren van het systeem van sociale maximumprijzen (punt 6.6.3.)

56. In verband met punt 6.6.3. van hoofdstuk 4.1. van het armoedeverslag 2008-2009 wensen de Raden eraan te herinneren dat de CRB in zijn advies dd. 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) ingenomen was met de automatische toekenning van het sociaal elektriciteits- en gastarief die de programmawet van 27 april 2007 voorschrijft.

57. Ze wijzen erop dat de CRB zich in datzelfde advies afvroeg of het niet mogelijk is de administratieve procedure voor de toekenning van het sociaal tarief verder te vereenvoudigen.

3.5.4 Geen afsluiting of budgetmeters zonder begrenzer (punt 6.9.1.)

58. Met betrekking tot punt 6.9.1. van hoofdstuk 4.1. van het armoedeverslag 2008-2009 herinneren de Raden eraan dat de CRB zich in zijn advies dd. 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) voorstander toonde van een regeling voor de afsluiting van gas en elektriciteit die meer eenvormig is dan de huidige regeling.
59. Ze vestigen er de aandacht op dat de CRB in datzelfde advies de wens uitdrukte dat - om het risico dat de stroom op een ongelegen ogenblik wordt afgesloten te verminderen - in geval van niet-betaling van de facturen en onverminderd het optreden van gerechtelijke instanties, in elk geval een sociale instantie (OCMW, LAC⁶...) vóór elke afsluiting van de stroomvoorziening tussenkomt.

3.5.5 Stimuleren van rationeel energiegebruik (punten 5. en 6.10.)

60. De Raden gaan akkoord met wat in punt 5 van hoofdstuk 4.1. van het armoedeverslag 2008-2009 wordt gesteld, nl. dat het terugdringen van het energieverbruik vanuit zowel financieel als ecologisch standpunt prioritair is en dat het bereiken van de huishoudens met de laagste inkomens een prioriteit moet zijn in het rationeel energiebeleid.
61. Wat dit punt betreft vestigen ze er de aandacht op dat de CRB in zijn advies dd. 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) oordeelde dat de hoofddoelstelling van de REG-maatregelen en van de sociale steunmaatregelen erin moet bestaan de verbruikte volumens te verminderen (eerder dan de prijs per eenheid energie te verminderen) en dat hij er in datzelfde advies op aandrong: primo, rationeel energiegebruik te bevorderen in de sociale woningen en in elk goed dat te koop of te huur wordt aangeboden; secundo, de REG-actieplannen (bv. via premies, renteloze leningen of via het systeem van derde investeerder) meer af te stemmen op de lagere inkomensgroepen.
62. Nog steeds met betrekking tot dit punt stippen de Raden aan dat de CRB in het genoemde advies dd. 17 juli 2007 deed opmerken dat de REG-bevorderende maatregelen (REG-actieplannen, fiscale aftrekbaarheid, subsidies...) meer de groep van de middeninkomens dan die van de lage inkomens bereiken, omdat deze laatste groep over minder financiële middelen beschikt.

⁶ Lokale adviescommissie. Deze commissie wordt in elke gemeente samengesteld, op initiatief van de voorzitter van het OCMW.

3.5.6 Voorzien van premies en van voorfinanciering (punt 6.10.2.)

63. De Raden spreken er hun tevredenheid over uit dat het belang van financiële ondersteuning voor de lage inkomensgroepen in het kader van een betere energieprestatie van de woning in punt 6.10.2 van hoofdstuk 4.1. van het armoedeverlag 2008-2009 wordt bekemtoond.
64. Ze herinneren aan de financiële ondersteuningsmaatregelen die de CRB in zijn advies over energie-efficiëntie in de woningsector in België (doc. CRB 2005-1391 DEF) en in zijn advies betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) aanbeveelde, namelijk :
- een kredietsysteem opzetten dat de gezinnen een interessante rentevoet aanbiedt, teneinde tot een betaalbare financiering te komen voor de gezinnen met een bescheiden inkomen;
 - de ontwikkeling van het systeem van de derde investeerder⁷ bevorderen, o.m. door een systeem op te zetten voor de erkenning van de energiedienstenbedrijven, de financiering ervan te vergemakkelijken en de klant een rechtstreeks voordeel te bieden;
 - een efficiënter en transparanter premiesysteem opzetten, dat stabiel is in de tijd en waarvoor voldoende financiële middelen beschikbaar zijn om een voortijdige uitputting van de beschikbaar gestelde enveloppe te vermijden;
 - prefinancieringsmaatregelen (bv. MEBAR⁸) bevorderen;
 - een spreiding van de belastingaftrek over verschillende opeenvolgende aanslagjaren invoeren, die op jaarbasis wordt toegekend voor bepaalde energiebesparende investeringen, teneinde de impact van de fiscale stimulans in kwestie te verhogen. Met betrekking tot dit punt verheugen de Raden er zich over dat, wanneer een woning sedert ten minste 5 jaar voorafgaand aan de aanvang van de werken in gebruik is genomen en de belastingplichtige in 2010 energiebesparende uitgaven doet waarvoor de belastingvermindering ten belope van 40% van de uitgaven de drempel van 2 770 of 3 600 euro overschrijdt, het overschot van die belastingvermindering mag worden overdragen naar de drie volgende belastbare tijdperken⁹.

⁷ De derde investeerder is een derde persoon of een derde onderneming die voor andermans rekening (voor een onderneming en/of voor de overheid) investeert. De derde investeerder is een derde persoon of een derde onderneming die de financiële mogelijkheden en de technische expertise aanbiedt waarmee projecten kunnen worden gerealiseerd, m.a.w. het betreft een financiële en technische "outsourcing" van projecten. De derde investeerder neemt de volledige verantwoordelijkheid van elke fase van een project op zich. Hij financiert alle kosten: studies, plannen, materieel, installatie, indienststelling en opvolging. De totale kosten van het project worden terugbetaald in verhouding tot en op voorwaarde van de gerealiseerde besparingen. Wanneer het project eenmaal is terugbetaald, behoort het integraal toe aan de klant.

⁸ Steun aan energie-investeringen voor de gezinnen met bescheiden inkomens MEBAR II (maatregelen van het Waalse gewest). Deze maatregel is bestemd voor gezinnen met bescheiden inkomens. Aan deze gezinnen wordt een subsidie van maximum 1365 euro toegekend voor werken met het oog op efficiënt en rationeel energiegebruik in hun woning. Na een onderzoek en na aanvaarding van het dossier door het OCMW verleent de gewestelijke administratie een opdracht voor werken aan een onderneming en betaalt ze de factuur voor een maximumbedrag van 1365 euro; het saldo blijft dan ten laste van de aanvrager.

⁹ Bron: <http://www.minfin.fgov.be/portail2/nl/themes/dwelling/energysaving/reduction.htm#C>

- voor gezinnen die weinig of geen belastingen betalen een belastingkrediet invoeren op het gedeelte van de investering dat ze hebben gefinancierd. Wat dit laatste punt betreft, verheugt het de Raden dat voor personen die geen belastingen betalen, de belastingvermindering voor diverse energiebesparende uitgaven¹⁰ gedaan in 2010,2011 of 2012 (en het overgedragen overschot van de belastingvermindering voor deze uitgaven) kan worden omgezet in een terugbetaalbaar belastingkrediet¹¹.

3.5.7 Uitwerken van specifieke ondersteuningsmaatregelen voor huurders (punt 6.10.3.)

65. De Raden vinden het positief dat ondersteuningsmaatregelen voor huurders de nodige aandacht krijgen in het armoedeverslag 2008-2009.
66. Ze herinneren aan de ondersteuningsmaatregel voor huurders die de CRB in zijn advies dd. 21 december 2005 over energie-efficiëntie in de woningsector in België (doc. CRB 2005-1391 DEF) voorstelde, nl. de onroerende voorheffing omgekeerd evenredig maken aan de energie-efficiëntie van de woning, zonder de mogelijke weerslag van een dergelijke maatregel op het bedrag van de huur over het hoofd te zien wanneer de woning in kwestie wordt verhuurd.

3.5.8 Afstemmen van het beleid tussen de verschillende overheden (punt 6.11)

67. Aangaande punt 6.11 van hoofdstuk 4.1. van het armoedeverslag 2008-2009 wijzen de Raden erop dat reeds uit het CRB-advies dd. 21 december 2005 over energie-efficiëntie in de woningsector in België (doc. CRB 2005-1391 DEF) naar voren kwam dat er een duidelijk gebrek is aan coördinatie en/of complementariteit tussen de maatregelen op het vlak van energie-efficiëntie die op de verschillende bevoegdheidsniveaus worden genomen.
68. Ze wijzen erop dat de CRB, uitgaande van deze vaststelling, in het bovengenoemde advies en in zijn advies dd. 17 juli 2007 betreffende het finaal rapport van de vergelijkende studie van de sociale energiemaatregelen die werd uitgevoerd door de ULB (CEESE) en de KUL (HIVA) (doc. CRB 2007-821 DEF) de noodzaak heeft beklemtoond van een grotere coördinatie van de energiebeleidsmaatregelen – zowel tussen de maatregelen onderling als tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus en ook binnen eenzelfde besluitvormingsniveau -, waarbij rekening moet worden gehouden met het complexe karakter van het Belgische institutionele systeem. Ze stippen eveneens aan dat de CRB in dit advies van oordeel was dat een ware coördinatie van de energiebeleidsmaatregelen onontbeerlijk is, maar dat die op een pragmatische en voorzichtige wijze tot stand moet komen.

¹⁰ Het betreft meer in het bijzonder: uitgaven voor de vervanging van oude stookketels; uitgaven voor het onderhoud van stookketels; uitgaven voor de plaatsing van dubbele beglazing; uitgaven voor het aanbrengen van dak-, muur- en vloerisolatie; uitgaven voor de plaatsing van een warmteregeling van een installatie van een centrale verwarming door middel van thermostatische kranen of door een kamerthermostaat met tijdschakeling; uitgaven voor een energieaudit van de woning.

¹¹ Bron : <http://www.minfin.fgov.be/portail2/nl/themes/dwelling/energysaving/who.htm#C>
